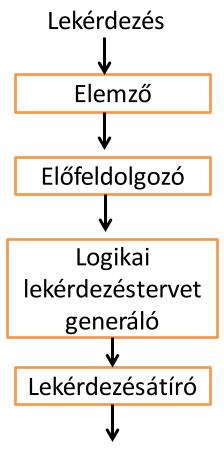
Lekérdezésfordító

Adatbázisok 2.

Elemzés

Jónak vélt logikai lekérdezésterv

Leegyszerűsített nyelvtan I.

Leegyszerűsített nyelvtan II.

```
<FromLista> ::= <Reláció>, <FromLista>
<FromLista> ::= <Reláció>

<Feltétel> ::= <Feltétel> AND <Feltétel>
<Feltétel> ::= <Sor> IN <Lekérdezés>
<Feltétel> ::= <Attribútum> = <Attribútum>
<Feltétel> ::= <Attribútum> = <Konstans>

<Sor> ::= <Attribútum>
```

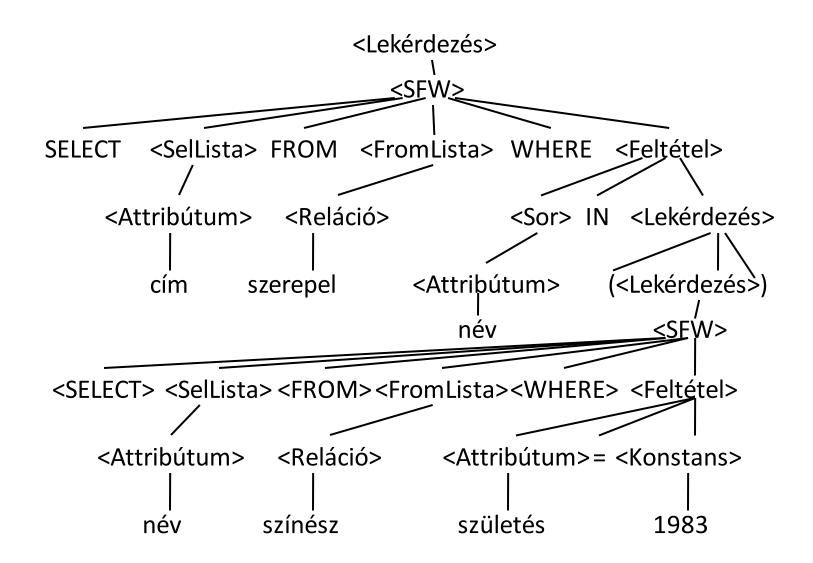
Elemzőfa

- Az elemzőfa (parse tree) csomópontjai az alábbiak lehetnek:
  - atomok: azaz attribútumok, relációk nevei, konstansok, zárójelek, operátorok (+, < stb.), lexikai elemek (SELECT).
  - Szintaktikus kategóriák.

Példa I.

Szerepel (cím, év, név)
 Színész (név, cím, fizetés, születés)

```
SELECT cím
FROM szerepel
WHERE név IN (SELECT név
FROM színész
WHERE születés = 1983);
```

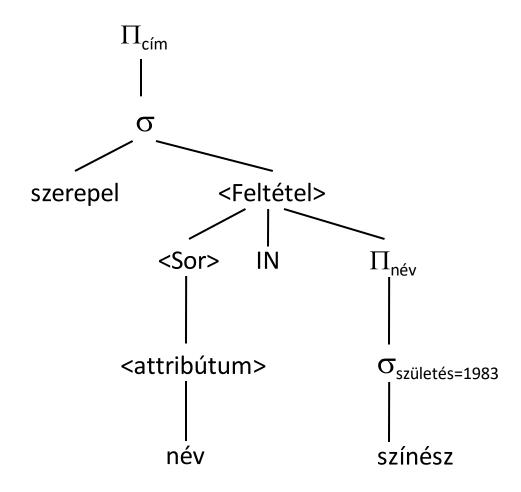

Előfeldolgozó

- Ha a lekérdezésben nézettáblát használunk, akkor ezt a megfelelő elemzőfával helyettesíti.
- Szemantikus ellenőrzés (semantic checking):
  - relációk használatának ellenőrzése,
  - attribútumnevek ellenőrzése és feloldása,
  - típusellenőrzés.

Elemzőfákból logikai lekérdezésterv

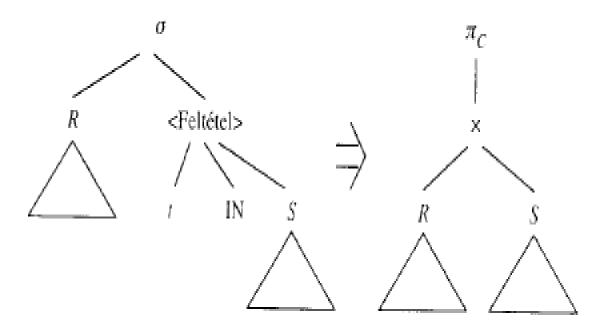
- Ha a lekérdezés nem tartalmaz alkérdést, az átírás könnyen megy.
- A <FromLista> relációinak vesszük a Descartes-szorzatát.
- A <SelLista> helyett Π_L szerepel, ahol L a <SelLista> attribútumlistája.
- A <Feltétel>-t σ_c -vel helyettesítjük, itt C értelemszerűen megadható.

Kétargumentumú kiválasztás

- σ paraméterek nélkül reprezentálja a "kétargumentumú kiválasztás"-t
- A kétargumentumú szelekció az elemzőfa szintaktikus kategóriái és a relációs algebrai operátorok közt képvisel átmenetet.
- Az <u>alkérdések átírásánál</u> használatos.
- A baloldali gyermeke a reláció, amire a kiválasztás vonatkozik.
- A jobboldali gyermek a kiválasztó feltételt jeleníti meg.
- Mindkét argumentum ábrázolható, mint elemzőfa, mint kifejezésfa és mint a kettő keveréke.
- Szabályaink vannak, melyekkel a kétargumentumú kiválasztást "normális" kiválasztással és egy másik relációs algebrai operátorral helyettesítjük.

Kétargumentumú kiválasztás

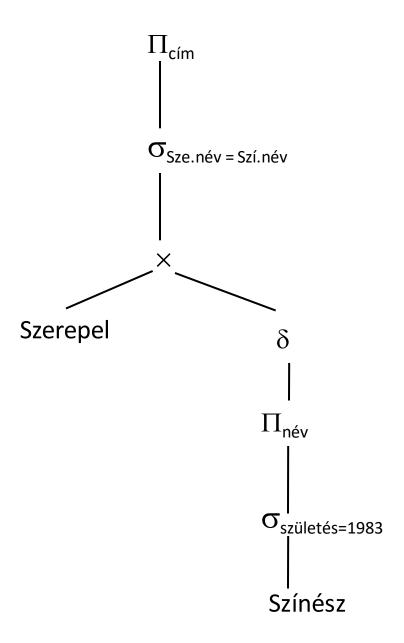
7.15. ábra. IN-t tartalmazó feltétellel rendelkező kétargumentumú kiválasztást kezelő szabály

t IN S

 Tegyük fel, hogy a baloldalon R reláció szerepel (elő argumentum), a feltétel pedig t IN S alakú. (második argumentum).

• Ekkor:

- a jobboldali feltételt az S-et létrehozó kifejezéssel helyettesítjük. Ha Sben lehetnek ismétlődések, akkor ezeket ki kell küszöbölnünk.
- R-nek és az ismétlődések kiküszöbölése után kapott relációs kifejezésnek vesszük a Descartes-szorzatát.
- Efölött a kétargumentumú kiválasztást σ_C-vel helyettesítjük, ahol Cben a t sor komponenseit tesszük egyenlővé S megfelelő attribútumaival.

Részleg

ld	Név	Város
10	PR	Eger
20	HR	Szeged

Dolgozó

ld	Név	Kereset	Részleg_id
101	Elek	150000	10
102	Dezső	170000	20
103	Ilona	230000	20

A

```
SELECT név, város
FROM részleg
WHERE id IN (SELECT részleg_id
FROM dolgozó
WHERE kereset > 150000);
```

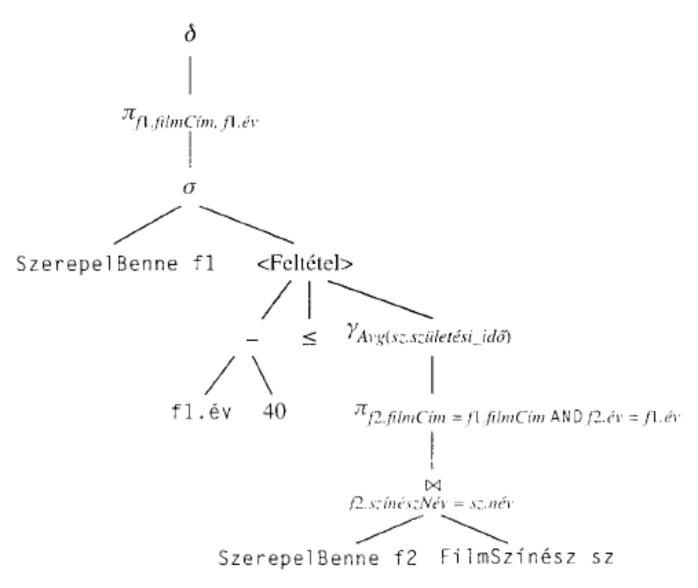
SELECT r.név, r.város
FROM dolgozó d, részleg r
WHERE r.id = d.részleg_id AND
 kereset > 150000;

lekérdezések nem ugyanazt az eredményt adják a példa táblákra, emiatt szükséges az ismétlődések kiküszöbölése.

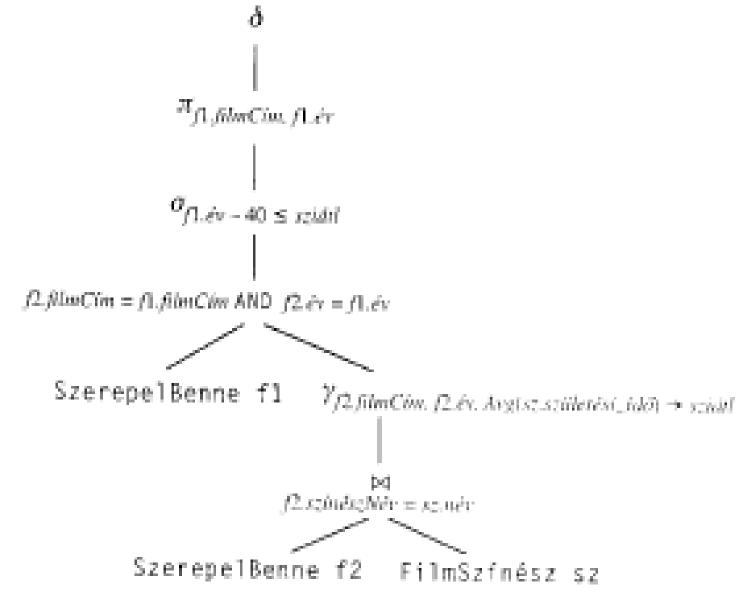
Érdekes eset

Keressük meg az olyan filmeket, ahol színészek átlagéletkora legfeljebb 40 év volt, amikor film készült. (Értelmezés: születési_idő := születési év; f2.születési_idő=f2.év)

```
SzerepelBenne(filmCím, év, színészNév)
FilmSzínész(név, cím, nem, születési_idő)
```


7.18. ábra. Részlegesen transzformált elemzőfa a 7.17. ábra lekérdezéséhez

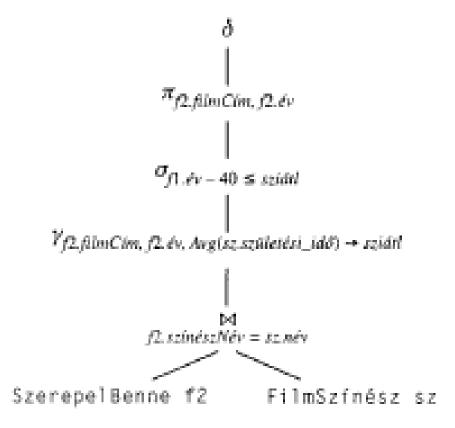

7.19. ábra. A 7.18. ábra átalakítása egy logikai lekérdezéstervvé

sziátl= születési idők átlaga

Feltételek egyszerűsítésre

- A teljesülő feltételek:
- Az ismétlődések megszűntetése a végén történik.
- A vetítés SzerepelBenne f1 relációból kihagyja a színészek neveit.
- SzerepelBenne f1 és a maradék kifejezés közti összekapcsolásegyenlővé teszi a SzerepelBenne f1 és SzerepelBenne f2 relációk filmCím és év attribútumait.

7.20. ábra. A 7.19. ábra egyszerűsítése

Szabály alapú optimalizálás

- Szeretnénk minél kevesebb lemez olvasási és írási (I/O) műveletet végrehajtani egy-egy lekérdezés végrehajtása során.
- Az legegyszerűbb megközelítés, ha igyekszünk minél kisebb méretű relációkkal dolgozni.
- Az optimalizáció során relációs algebrai azonosságokat fogunk alkalmazni. Ezek segítségével egy lekérdezésből az eredetivel ekvivalens lekérdezést készítünk, amelynek kiszámítása az esetek többségében kevesebb I/O műveletet igényel majd.
- A q, q' relációs algebrai lekérdezések (vagy tetszőleges lekérdezések) ekvivalensek, ha tetszőleges l előfordulás esetén q(l) = q'(l) fennáll. Jelben: $q \equiv q'$.

Egy példa...

• A táblák legyenek:

```
Film (cím, év, hossz)
Szerepel (filmcím, év, színésznév)
```

Ekkor a következő lekérdezés:

```
\begin{split} &\Pi_{\text{c\'im}}(\sigma_{\text{c\'im=filmc\'im} \land F.\acute{\text{e}v=Sz}.\acute{\text{e}v} \land \text{sz\'in\'eszn\'ev='Edus'}} \text{ (F } \times \text{Sz))} \\ &\text{ekvivalens a} \\ &\Pi_{\text{c\'im}}(\sigma_{\text{c\'im=filmc\'im} \land F.\acute{\text{e}v=Sz}.\acute{\text{e}v}} \text{(F } \times (\sigma_{\text{sz\'in\'eszn\'ev='Edus'}} \text{ (Sz))))} \\ &\text{lek\'erdez\'essel.} \end{split}
```

• Emellett az utóbbi valószínűleg gyorsabban végrehajtható.

Descartes-szorzat és összekapcsolások

Asszociativitás:

$$(E_1 \Theta E_2) \Theta E_3 \equiv E_1 \Theta (E_2 \Theta E_3)$$
, ahol $\Theta \in \{\times, \bowtie\}$ és

$$(E_1 \bowtie_{F1} E_2) \bowtie_{F2} E_3 \equiv E_1 \bowtie_{F1} (E_2 \bowtie_{F2} E_3)$$
, ha
attr(F1) $\subseteq$ attr(E1) $\cup$ attr(E2) és attr(F2) $\subseteq$ attr(E2) $\cup$ attr(E3)

Kommutativitás:

$$E_1 \Theta E_2 \equiv E_2 \Theta E_1$$
, ahol $\Theta \in \{\times, \bowtie, \bowtie_F\}$.

Projekció és szelekció

Projekciók sorozata:

$$\Pi_X(\Pi_Y(E)) \equiv \Pi_X(E)$$
, ha $X \subseteq Y$.

Kiválasztás és a feltételek konjunkciója:

$$\sigma_{F1 \wedge F2}$$
 (E) $\equiv \sigma_{F1}(\sigma_{F2}$ (E)).

Kiválasztás és a feltételek diszjunkciója:

$$\sigma_{F1\vee F2}(E) \equiv \sigma_{F1}(E) \cup \sigma_{F2}(E)$$
.

Kiválasztás elé projekció beillesztése:

$$\Pi_X(\sigma_F(E)) \equiv \Pi_X(\sigma_F(\Pi_Y(E)))$$
, ahol Y = attr(F) $\cup$ X.

Kiválasztás és Descartes-szorzat/összekapcsolás

Kiválasztás és Descartes-szorzat, összekapcsolás felcserélése:

$$\sigma_F (E_1 \Theta E_2) \equiv \sigma_F (E_1) \Theta E_2$$

ahol attr (F)
$$\subseteq$$
 attr (E₁) és $\Theta \in \{\times, \bowtie\}$.

Általánosabban:

$$\sigma_{F}(E_1 \Theta E_2) \equiv \sigma_{F1}(E_1) \Theta \sigma_{F2}(E_2)$$

ahol attr
$$(F_i) \subseteq \text{attr}(E_i)$$
  $(i = (1, 2)), F = F_1 \land F_2 \text{ és } \Theta \in \{\times, \bowtie\}.$

Kiválasztás és Descartes-szorzat/összekapcsolás

• Picit másképp:

$$\sigma_{F}(E_1 \Theta E_2) \equiv \sigma_{F}(E_1) \Theta \sigma_{F}(E_2),$$

ahol attr (F) $\subseteq$ attr (E₁) $\cap$ attr (E₂) és $\Theta \in \{\times, \bowtie\}$.

Ezekből levezethető:

$$\sigma_{F}(E_1 \Theta E_2) \equiv \sigma_{F2}(\sigma_{F1}(E_1) \Theta E_2),$$

ahol attr $(F_1) \subseteq \operatorname{attr}(E_1)$, $F = F_1 \wedge F_2$, de attr $(F_2) \subseteq \operatorname{attr}(E_i)$ nem teljesül (i = (1, 2)), $\Theta \in \{\times, \bowtie\}$.

Projekció és Descartes-szorzat/összekapcsolás

• Projekció és Descartes-szorzat, összekapcsolás felcserélése: $\Pi_{x}(E_{1} \Theta E_{2}) \equiv \Pi_{y}(E_{1}) \Theta \Pi_{z}(E_{2}),$

ahol X = Y
$$\cup$$
 Z, Y $\subseteq$ attr (E₁), Z $\subseteq$ attr (E₂) és $\Theta \in \{\times, \bowtie\}$.

Projekció/kiválasztás és (multi)halmazműveletek

Kiválasztás és unió (különbség) felcserélése:

$$\sigma_F (E_1 \Theta E_2) \equiv \sigma_F (E_1) \Theta \sigma_F (E_2)$$
, ahol $\Theta \in \{ \cup, - \}$.

Projekció unióval való felcserélése:

$$\Pi_{X}(E_1 \cup E_2) \equiv \Pi_{X}(E_1) \cup \Pi_{X}(E_2).$$

- Megjegyzés: nincs általános szabály a projekció különbséggel való felcserélésére.
- Multihalmaz-műveletek esetén a projekció szintén csak a multihalmaz-egyesítéssel cserélhető fel.

Ismétlődések kiküszöbölése

- $\delta(R) = R$ (nincsenek benne ismétlődések) például, ha
  - R-hez megadtunk egy elsődleges kulcsot,
  - R-et csoportosítás eredményeként kaptuk (γ).
- Ismétlődések kiküszöbölése és Descartes-szorzat, összekapcsolás:

$$\delta(R) \theta \delta(S) \equiv \delta(R \theta S), \theta \in \{\times, \bowtie, \bowtie_F\}.$$

- Ismétlődések kiküszöbölése és a kiválasztás: $\delta(\sigma_F(R)) \equiv \sigma_F(\delta(R)).$
- Ismétlődések kiküszöbölése és multihalmaz-metszet: $\delta(R \cap_M S) \equiv \delta(R) \cap_M S \equiv R \cap_M \delta(S) \equiv \delta(R) \cap_M \delta(S)$.
- A halmazművelek és δ felcserélése értelmetlen.

Csoportosítás kiküszöbölése

- $\delta(\gamma_L(R)) \equiv \gamma_L(R)$.
- $\gamma_L(R) \equiv \gamma_L(\Pi_M(R))$. M az R olyan attribútumainak listája, amelyek L-ben előfordulnak.
- $\gamma_L(R) = \gamma_L(\delta(R))$ (ha γ_L ismétlődés érzéketlen, ha L-ben csak MIN és/vagy MAX összesítő fv.-k szerepelnek).

Példa optimalizálásra

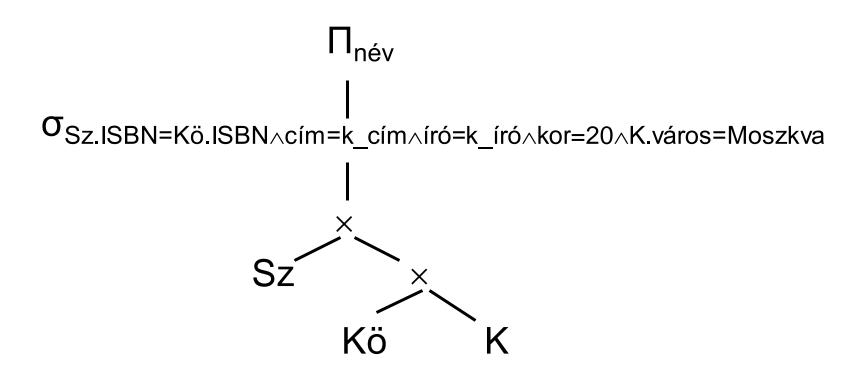
A következő két feladathoz használt táblák:

```
Személy (név, kor, város, ISBN)
Könyv (cím, író, ISBN, ár)
Kiad (k_cím, k_író, város, ország)
```

 Kik azok, akik 20 évesek, és moszkvai kiadású könyvet kölcsönöztek ki?

$$\begin{split} &\Pi_{\text{n\'ev}}(\sigma_{\text{Sz.ISBN}=\text{K\"o.ISBN}\land\text{c\'im}=\text{k}\_\text{c\'im}\land\text{\'ir\'o}=\text{k}\_\text{\'ir\'o}\land\text{kor}=20\land\text{K.v\'aros}=\text{Moszkva} \\ &\left(\text{Sz}\times\text{K\"o}\times\text{K}\right) \end{split}$$

Lekérdezésfa

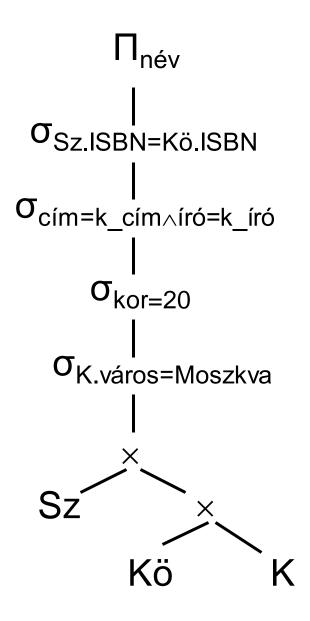

Kiválasztások "lejjebb csúsztatása"

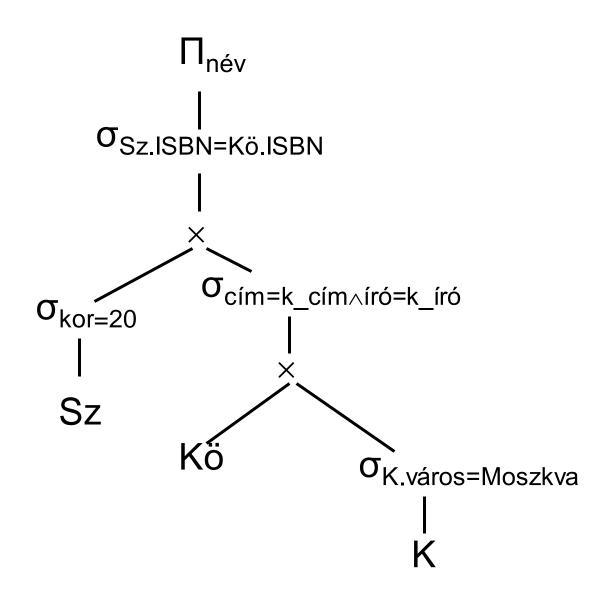
- Első lépésben a kiválasztások konjunkciós feltételeit daraboljuk szét elemi feltételekké a $\sigma_{F1 \land F2}$ (E) $\equiv \sigma_{F1}(\sigma_{F2}$ (E)) szabály segítségével.
- Ezek után alkalmazzuk a kiválasztás halmazműveletekkel illetve Descartes-szorzattal és a természetes összekapcsolással való felcserélésének szabályait.
- Azaz: igyekszünk a kiválasztásokat minél hamarabb végrehajtani, hiszen azok jelentősen csökkenthetik a feldolgozandó köztes relációk méretét.
- A Théta-összekapcsolást itt jobb, ha egy Descartes-szorzatra és egy azt követő kiválasztásra bontjuk.

$$R \bowtie_F S \equiv \sigma_F (R \times S).$$

Darabolás

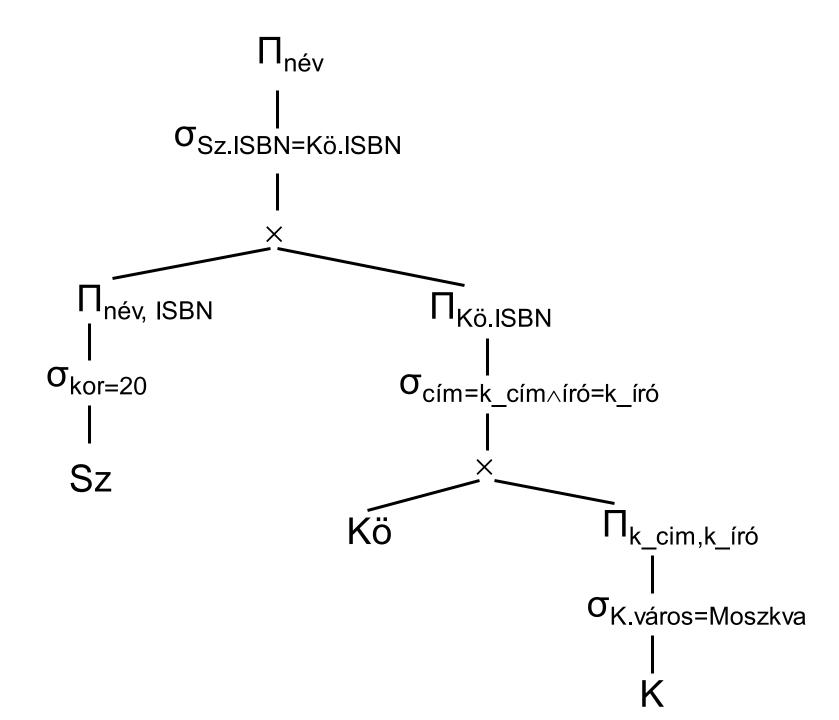

Letolás

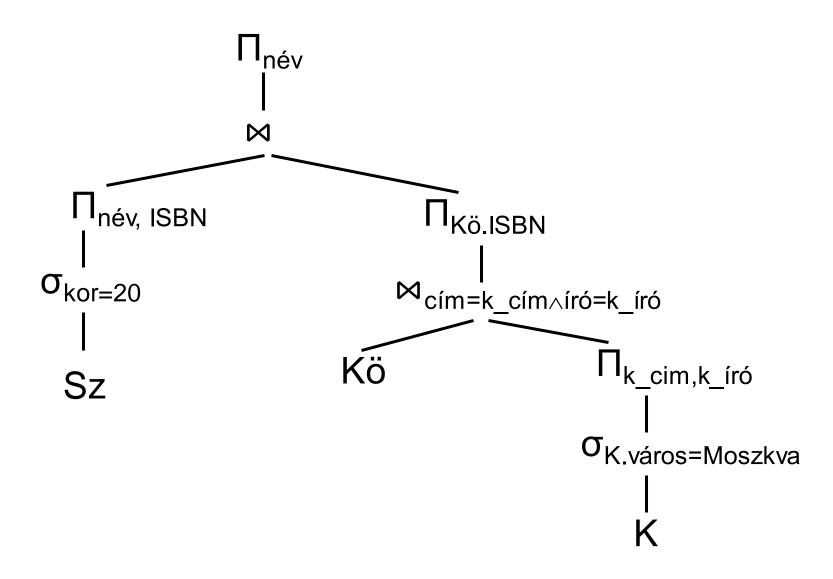
Projekciók "beírása"

- Ennél a lépésnél igyekszünk csak azokat az oszlopokat megtartani a (köztes) relációkban, amelyekre később szükség lesz.
- Általában itt nem olyan nagy a nyereség. A projekciók végrehajtása viszont időt igényel, ezért meg kell gondolni, hogy tényleg végre akarjuk-e hajtani a vetítést.
- Az átalakításoknál értelemszerűen a projekciókra vonatkozó szabályokat használjuk.

Összekapcsolások

• Az utolsó lépésben $\Pi_L(\sigma_c(R \times S))$, $\sigma_c(R \times S)$ kifejezéseket helyettesítjük természetes összekapcsolással, Théta-összekapcsolással úgy, hogy az eddigivel ekvivalens lekérdezést kapjunk.

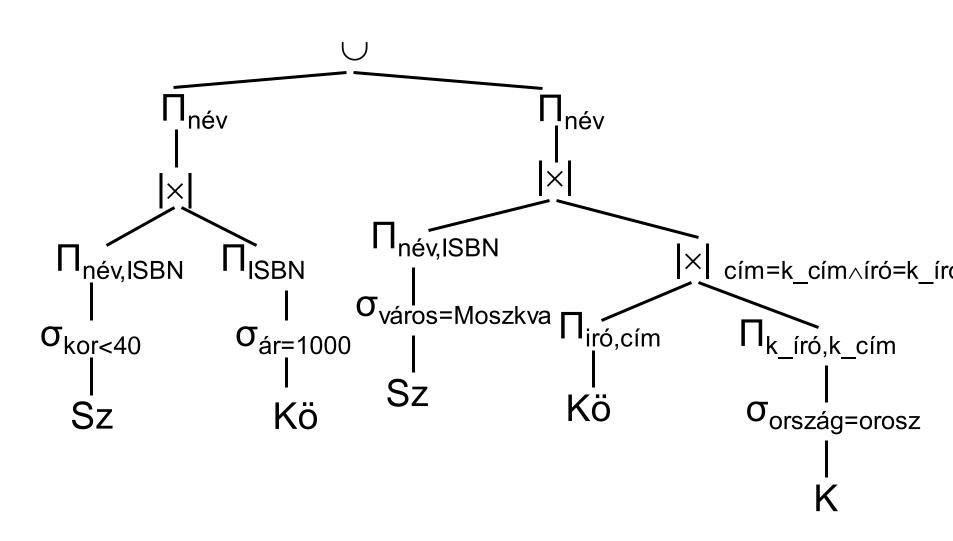
Mi történik, ha a diszjunkció is megjelenik?

 Kik azok, akik 1000 forintos könyvet vásároltak, és még nincsenek 40 évesek, vagy moszkvaiak, és orosz kiadású könyvet vettek?

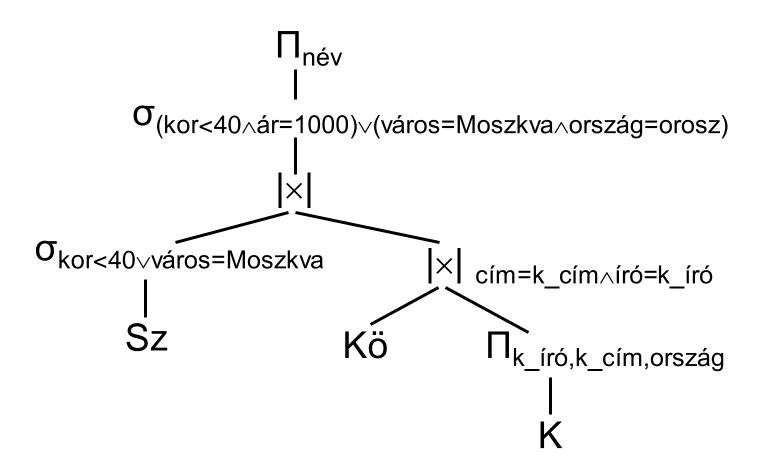
$$\Pi_{N}(\sigma_{C \wedge ((\acute{a}r=1000 \wedge kor < 40) \vee (Sz.v\acute{a}ros=Moszkva \wedge orsz\acute{a}g=orosz))}$$
 (Sz × Kö × K)).

Itt C az Sz.ISBN = Kö.ISBN \(\triangle \text{K\operation}\) K\operation. K\operation. ISBN \(\triangle \text{K\operation}\) K\operation.
 Itt C az Sz.ISBN = K\operation. ISBN \(\triangle \text{K\operation}\) K\operation. ISBN \(\triangl

Megoldás I.

Megoldás II.

Összegzés

 Ha tehát a kiválasztások feltételei diszjunkciót is tartalmaznak, a helyzet bonyolultabbá válik, és nem adható olyan egyértelmű optimalizációs algoritmus, mint konjunkciók esetén.

Kiválasztások feljebb csúsztatása

- •A következő példa azt szemlélteti, amikor egy kiválasztást először felfelé kell csúsztatnunk, hogy aztán letolhassuk.
- •A táblák:

```
Film (cím, év, hossz)
Szerepel (filmcím, év, színésznév)
```

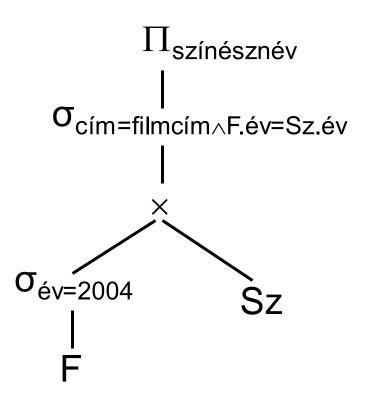
```
CREATE VIEW film04 AS SELECT színésznév

(SELECT * FROM film04 f, Szerepel sz

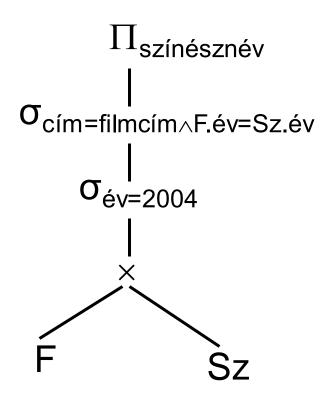
FROM film WHERE cím = filmcím AND

WHERE év = 2004); f.év = sz.év;
```

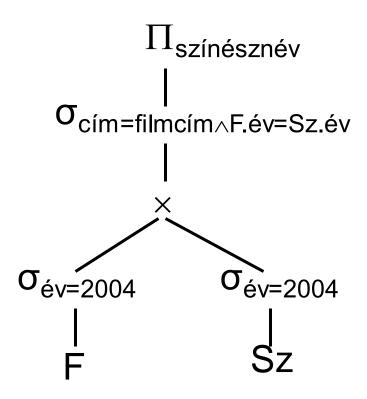
Kezdeti lekérdezésfa

Második lépés

És az eredmény...

Feladat

• A táblák legyenek:

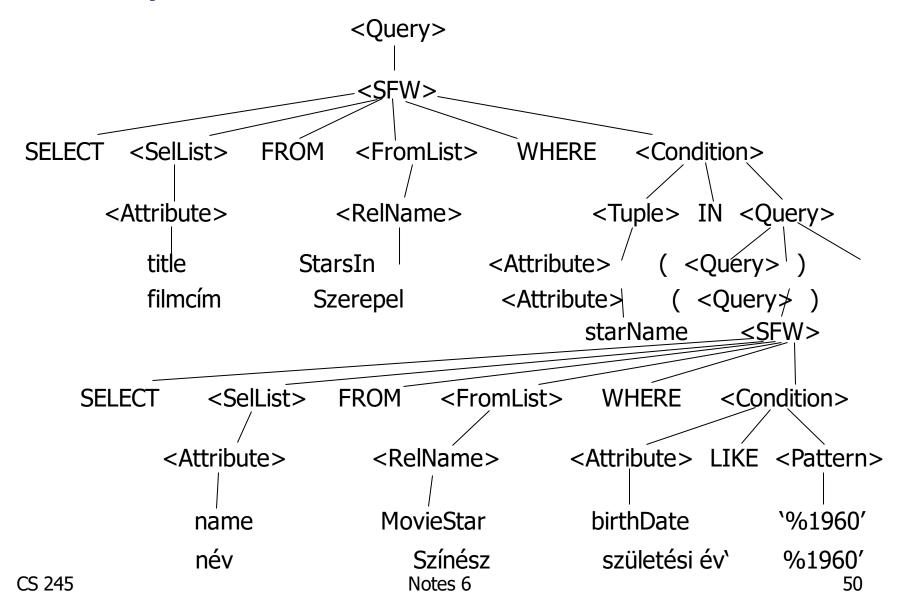
Szerepel (filmcím, év, színésznév) Színész (név, születési év, város, neme)

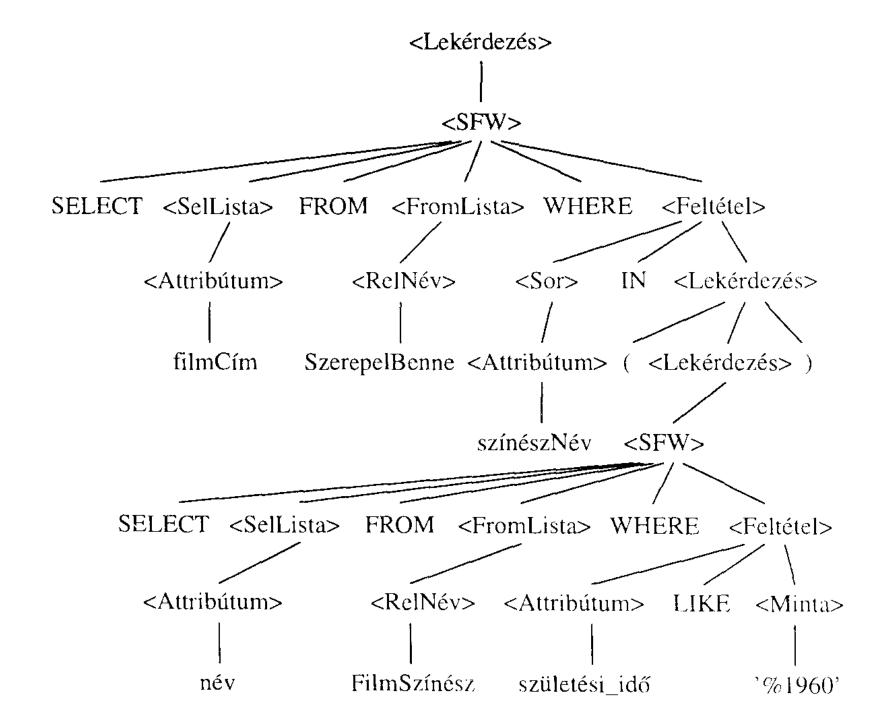
Keressük meg azokat a filmeket, amelyekben van olyan filmszínész, aki 1960-ban született.

SQL query

```
SELECT filmcím
                                 SELECT title
FROM Szerepel
                                 FROM StarsIn
WHERE színésznév IN (
                                 WHERE starName IN (
       SELECT név
                                         SELECT name
       FROM Színész
                                         FROM MovieStar
       WHERE születési év LIKE
                                         WHERE birthdate
  '%1960'
                                    LIKE '%1960'
(Keressük meg azokat a filmeket,
  amelyekben van olyan
                                 (Find the movies with stars
  filmszínész, aki 1960-ban
                                    born in 1960)
  született.
```

Example: Parse Tree

Example: Generating Relational Algebra

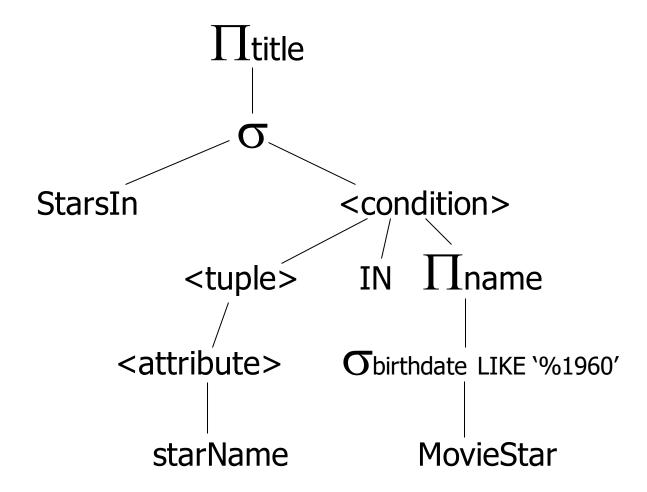
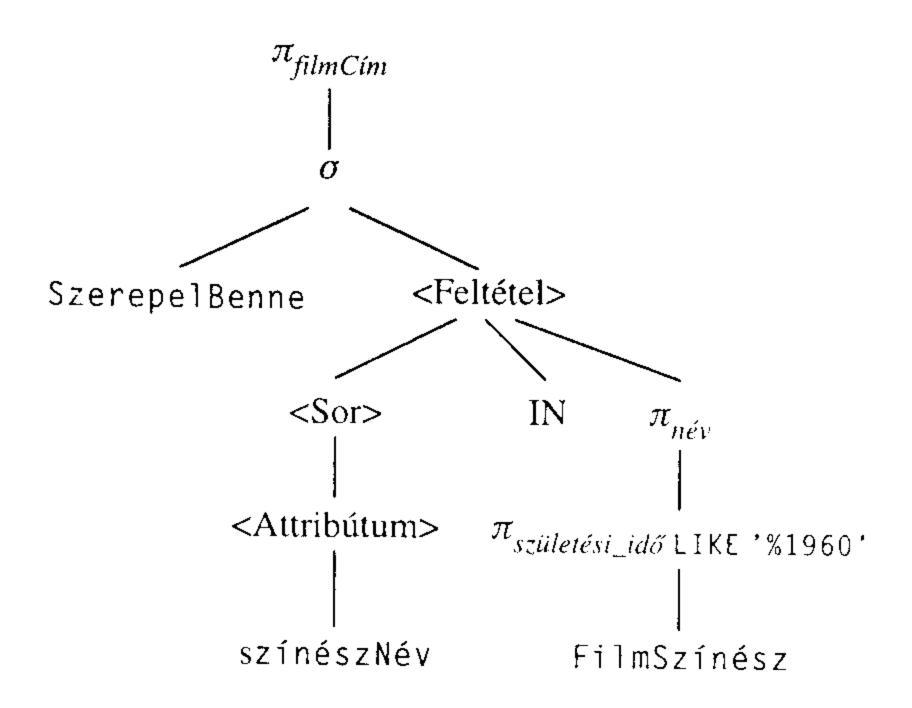

Fig. **7.14** (16.17): An expression using a two-argument σ , midway between a parse tree and relational algebra

Example: Logical Query Plan

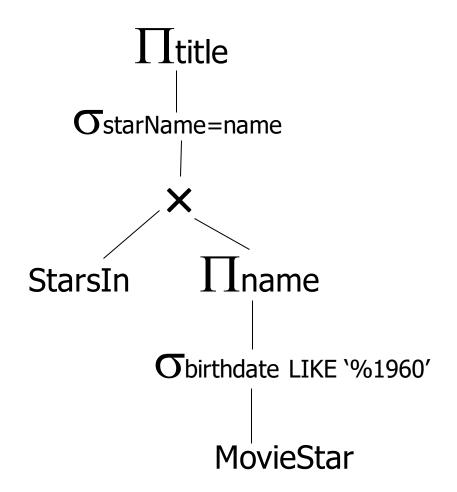
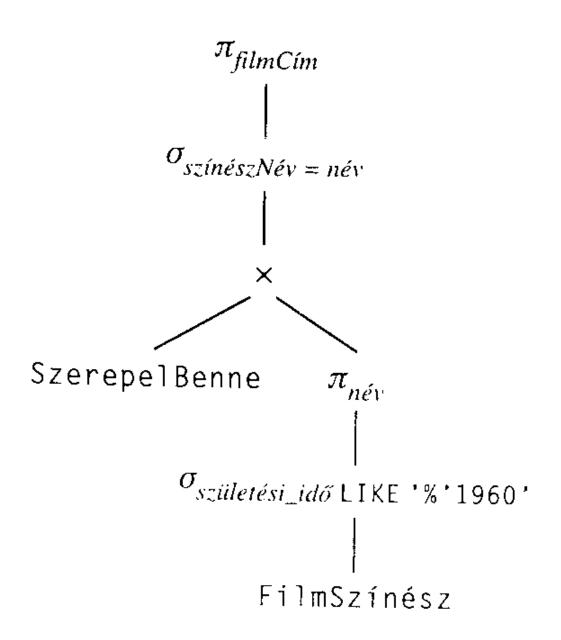

Fig. **7.16**: Applying the rule for IN conditions

Example: Improved Logical Query Plan

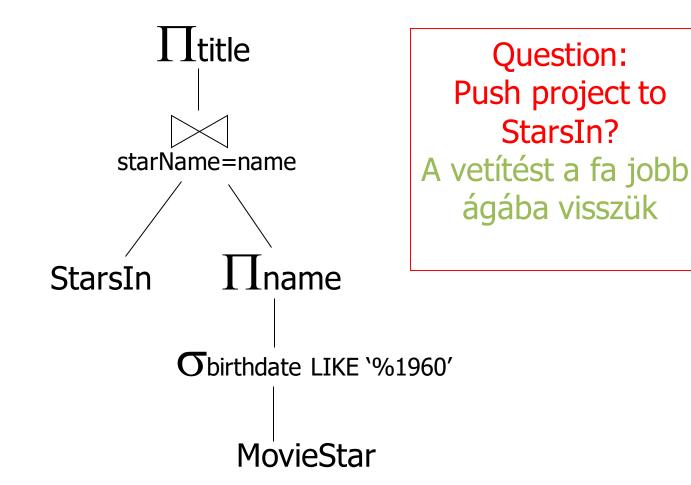
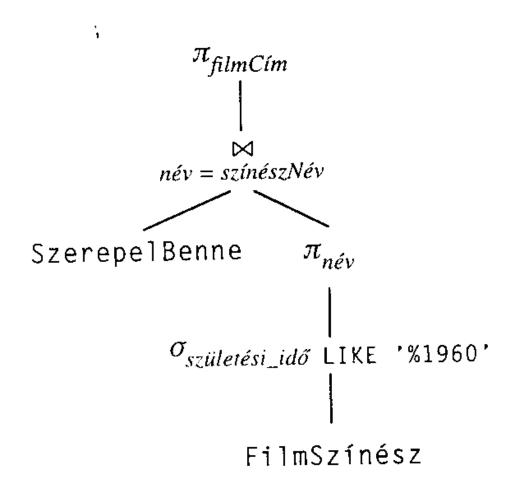
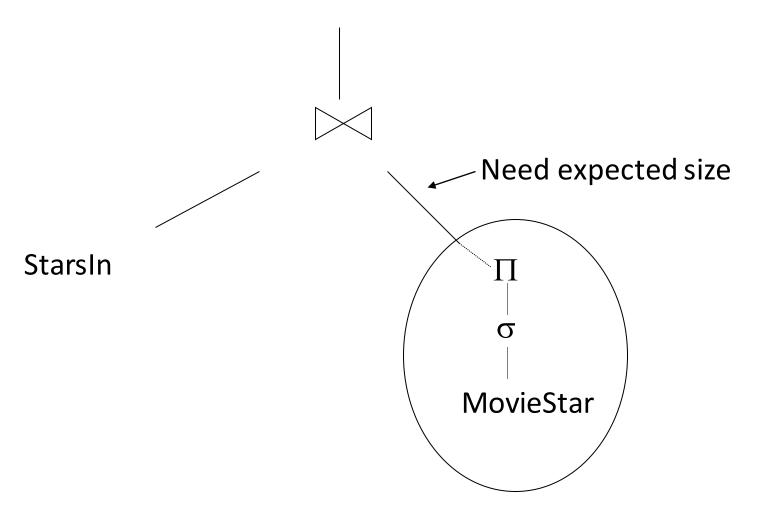

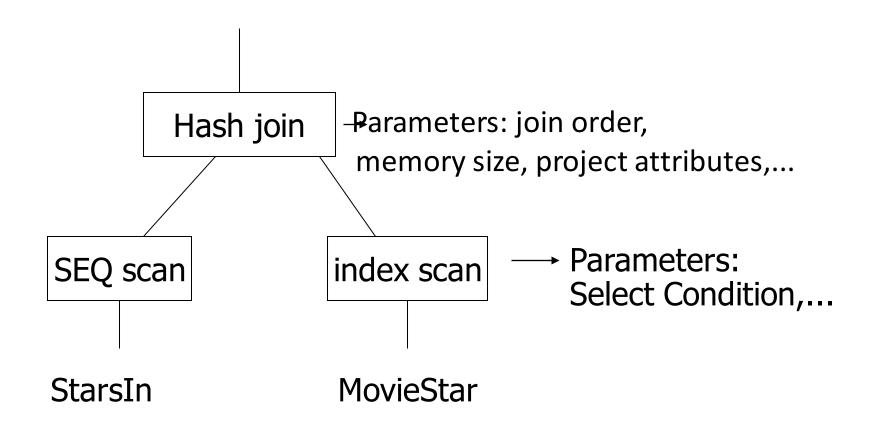
Fig. 7.22: An improvement on fig. 7.16.

Example: Estimate Result Sizes

Example: One Physical Plan

Költség alapú optimalizálás

- A kiválasztott logikai lekérdezéstervet fizikai lekérdezéstervvé alakítjuk át.
- Különböző fizikai lekérdezéstervek közt válogathatunk.
- A legjobbat a költségek becslésével választjuk ki.
- Egy-egy fizikai terv magában foglalja:
  - sorrend és csoportosítás megadását asszociatív és kommutatív műveletek esetén,
  - a megfelelő algoritmus kiválasztását minden egyes operátorhoz.
  - további műveletek megadását, amelyek a logikai tervben nem voltak jelen (beolvasás, rendezés, "extra" projekciók stb.),
  - annak módját, ahogy egy operátor továbbadja az argumentumokat egy másiknak.

A költség

- A legfőbb költségtényező továbbra is az I/O műveletek száma.
- A közbülső relációk általában nyaláboltan helyezkednek el, és ritka kivételektől eltekintve nem tartozik hozzájuk index.
- Emiatt a köztes relációk esetén az I/O műveletek száma csak a reláció méretétől függ.
- Egy-egy sor mérete jól becsülhető (átlag), vagy pontosan megadható.
- Így a legfőbb kérdés: a közbülső reláció hány sort tartalmaz.

Milyen becslések kellenek?

- Könnyen kiszámíthatóak.
- Elég pontos becslést adnak.
- Logikailag konzisztensek. Azaz: például az összekapcsolások esetén a becslés nem függ a relációk összekapcsolásának sorrendjétől.
- A vetítések mérete sok esetben pontosan, vagy majdnem pontosan megadható, hiszen a sorok számát ismerjük, csak az egyes sorok méretét kell becsülnünk.
- Ugyanakkor előfordulhat, hogy a vetítés során a sorok mérete nő. (attribútumok kombinációja, új komponensek)

Kiválasztás méretének becslése I.

7.4.3)

ez Zipfian-eloszlás esetén is jó, ha

a kiválasztás feltételében a konstanst

véletlenszerűen választjuk. (400. o.,

• $S = \sigma_{A=c}(R)$ esetén:

$$T(S) = T(R)/V(R,A)$$

• $S = \sigma_{A < c}(R)$ esetén:

$$T(S) = T(R)/3$$
.

• $S = \sigma_{A\neq a}(R)$ esetén: T(S) = T(R), vagy:

$$T(S) = T(R)(V(R, a) - 1)/V(R, a),$$

Kiválasztás méretének becslése II.

- $S = \sigma_{C1 \land C2}$ (R) esetén a szelektivitási tényezőkkel szorzunk.
- Az előbbiek értelmében a szelektivitási tényező: ≠ esetén 1,
   =c esetén 1/V(R,A), < esetén 1/3.
- Példa: $S = \sigma_{A=10 \land B < 20}(R)$ esetén hány sora lesz S-nek a becslésünk szerint?

$$T(R) = 10000, V(R,A) = 50.$$

- T(R)/(V(R,A)× 3), [T(R)/(V(R,A)]× 1/3),
- És $S = \sigma_{A=10 \land A>20}$ (R) esetén?

Kiválasztás méretének becslése III.

• $S = \sigma_{C1 \lor C2}$ (R) esetén tegyük fel, hogy R n sorából m_1 sor teljesíti C_1 -t és m_2 sor C_2 -t. Ekkor a

$$T(S) = n(1 - (1 - m_1/n)(1 - m_2/n)).$$

$$S = \sigma_{A=10} V_{B<20} (R)$$

$$T(R) = 10 000, V(R,A) = 50.$$

 $T(R)/V(R,A), T(R) \times 1/3$
 $T(S) = n(1 - (1 - m_1/n)(1 - m_2/n)).$
 $m_1=T(R)/V(R,A), m_2=T(R) \times 1/3$

Összekapcsolások méretének becslése I.

- Théta-összekapcsolás esetén az $R \bowtie_C S \equiv \sigma_C (R \times S)$ szabály használható.
- Equi-join esetén a természetes összekapcsolásra vonatkozó becslések alkalmazhatóak.
- A természetes összekapcsolás méretének becsléséhez tegyük fel, hogy R(X, Y), S(Y, Z) relációknál az Y egyetlen attribútumot tartalmaz.
- Ekkor T(R⋈S) lehet:
  - 0, ha nincs közös Y értéke a két reláció Y attribútumának.
  - T(R), ha Y S kulcsa, R-nek pedig idegen kulcsa.
  - T(R)T(S), majdnem az összes sor ugyanazokat az Y értéket tartalmazza R-ben és S-ben is.

Összekapcsolások méretének becslése II.

- Két egyszerűsítő feltételezés, amelyek azonban sok esetben teljesülnek:
  - 1. értékhalmazok tartalmazása: Y egy attribútum, több relációban is előfordul, mindig egy rögzített y_1 , ..., y_k lista elejéről kap értéket. Így: $V(R, Y) \le V(S, Y)$ esetén, R minden Y értéke S-nek is értéke.
  - Értékhalmazok megőrzése: ha A nem összekapcsolási attribútum, akkor:

```
V(R\bowtie S, A) = V(R, A).
```

- Mindkét feltétel teljesül például (1;2), ha YS-ben kulcs, R-ben idegen kulcs.
- A második feltétel (2.) csak akkor nem teljesülhet, ha R-ben vannak lógó sorok, de még ekkor is fennállhat ez a feltétel.

Összekapcsolások méretének becslése II.

- Tegyük fel, hogy $V(R, Y) \le V(S, Y)$.
- Rögzítsük R egy r sorát.
- Ekkor 1/V(S, Y) az esélye annak, hogy r∈ R, s∈S egy sorához kapcsolódik.
- A kapcsolódó sorok várható száma tehát: T(S)/V(S, Y).
- Így az összekapcsolás mérete:

$$\frac{T(R)T(S)}{\max(V(R,Y),V(S,Y))}$$

Összekapcsolások méretének becslése III.

Hasonló gondolatmenettel belátható, hogy
 R(X, Y₁, Y₂) ⋈ S(Y₁, Y₂, Z) esetén az összekapcsolás mérete:
 V(S, Y₁) ≤ V(R, Y₁), értékhalmazok tartalmazása
 s ∈ S, r ∈ R, 1/V(R, y₁) az esély (val.szeg.), s és r, Y₁, értéke u.a.,

$$\frac{T(R)T(S)}{\max(V(R, Y_1), V(S, Y_1))\max(V(R, Y_2), V(S, Y_2))}$$

Összekapcsolások méretének becslése IV.

- $S = R_1 \bowtie ... \bowtie R_n$ esetén tegyük fel, hogy az A attribútum $R_1, ..., R_k$ -ban fordul elő.
- Tegyük fel továbbá, hogy: $V(R_1, A) \le ... \le V(R_k, A)$.
- Válasszunk ki R₁, ..., R_k-ból egy-egy sort.
- Ekkor a t_i sor 1/V(R_i, A) valószínűséggel egyezik meg t₁-gyel.
- Emiatt T(S) becsléséhez az egyes relációkban szereplő sorok számának szorzatát, minden egyes A attribútum esetén, ami legalább két relációban előfordul, a legkisebb kivételével osszuk el az összes V(R, A) értékkel.

Példa

R (A, B, C)	S (B, C, D)	U (B, E)
T(R) = 1000	T(S) = 2000	T(U) = 5000
V(R, A) = 100	V(S, B) = 50	V(U, B) = 200
V(R, B) = 20	V(S, C) = 100	V(U, E) = 500
V(R, C) = 200	V(S, D) = 400	

Mekkora lesz R ⋈ S ⋈ U mérete?

Halmazműveletek

- Multihalmaz-egyesítés esetén a két reláció méretének összege adja az eredmény méretét.
- Halmazegyesítésnél pedig: T(R) + ((T(R) + T(S)) /2)-vel becsülhetünk (T(R) > T(S)).
- Multihalmaz-metszet a természetes összekapcsolás egy speciális esete, tehát az ott adott becslés itt is használható.
- Vagy: a kisebbik reláció sorszámának a fele. T(R)T(S) $\max(V(R,Y),V(S,Y))$

A	В
0	1
0	1

В
1
1
1

A multihalmaz-metszet méretének becslésére itt milyen értékeket kapunk?

Ismétlődések kiküszöbölése és csoportosítás

- $\delta(R(A_1, ..., A_n))$ mérete pontosan $V(R, [A_1, ..., A_n])$, ez az érték azonban sokszor nem áll rendelkezésünkre.
- Egy felső korlát a méretre a V(R, A_i) értékek szorzata. Jelöljük ezt V-vel.
- Elfogadható becslés: T(R)/2 és V közül a kisebbik.
- γ_L (R) esetén a méret pontosan V(R, [B₁, ..., B_k]), ha L-ben a B₁, ..., B_k csoportosító attribútumok szerepelnek.
- Itt is felső korlát a csoportok számára a V(R, B_i) értékek szorzata. Legyen ez W.
- Szintén elfogadható becslés, ha T(R)/2 és W közül a kisebbiket választjuk.

Hisztogrammok

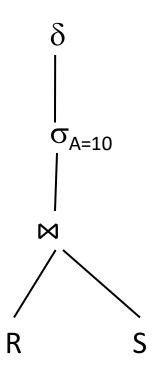
- Az R(A, B) ⋈ S(B, C) méretére szeretnénk becslést adni,
   V(R, B) = 14 és V(S, B) = 13.
- Rendelkezésünkre állnak a következő hisztogrammok:
  - R.B: 0: 150, 1: 200, 5: 100, egyéb: 550 ~ 1000 sor
  - − R.S: 0: 100, 1: 80, 2: 70, egyéb: 250. ~ 500 sor
- R.B egyéb értékeinél átlagosan 50 sor egy értékre, S.B esetén
   25. ([550/(V(R, B)-3)]), ([250/(V(S, B) -3)])
- A 0 és 1 értékű sorok összesen: 150 x 100 + 200 x 80 = 31000.
- Élünk a korábbi feltételezéssel, miszerint S minden B értéke R B attribútumában is előfordul.
- A 2 és 5 értékű sorok összesen: 50 x 70 + 100 x 25 = 6000.
- A maradék sorok: 9 x (50 x 25) = 11250. V(R, B) -4-1; V(S, B) -4
- Összesen: 31000 + 6000 + 11250 = 48250.
- 1000×500/14=35714

$$\frac{T(R)T(S)}{\max(V(R,Y),V(S,Y))}$$

Statisztikák növekményes kiszámítása

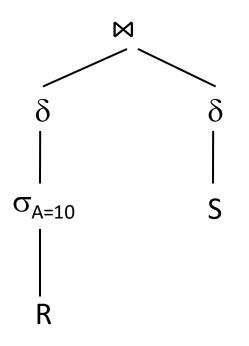
- A lekérdezés-optimalizáció a statisztikákat bizonyos időközönként frissíti, mert ezek nem szoktak rövid idő alatt radikálisan megváltozni.
- Ennek egy alternatívája a növekményes kiértékelés (incremental evaluation), azaz a rendszer minden táblamódosítás után napra készen tartja az érintett statisztikákat.
  - Törlésnél, beszúrásnál T(R)-ből kivonunk vagy hozzáadunk egyet.
  - Ha van B-fa indexünk R egy attribútumára, akkor a levelek száma is használható T(R) becslésére. Feltesszük, hogy minden blokk ¾ részéig van tele, s becsüljük, hogy ekkora helyen hány kulcs-mutató pár fér el. Ebben az esetben csak akkor kell módosítani a becslést, ha a levelek száma változik.
  - Az A attribútumra vonatkozó index segítségével a V(R, A) is könnyen karbantartható.
  - Ha az A kulcs, akkor V(R, A) = T(R).

Példa költségek becslésére I.

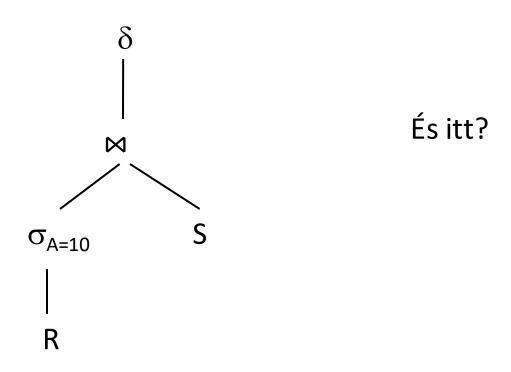
R (A, B)	S (B, C)
T(R) = 5000	T(S) = 2000
V(R, A) = 50	V(S, B) = 200
V(R, B) = 100	V(S, C) = 100

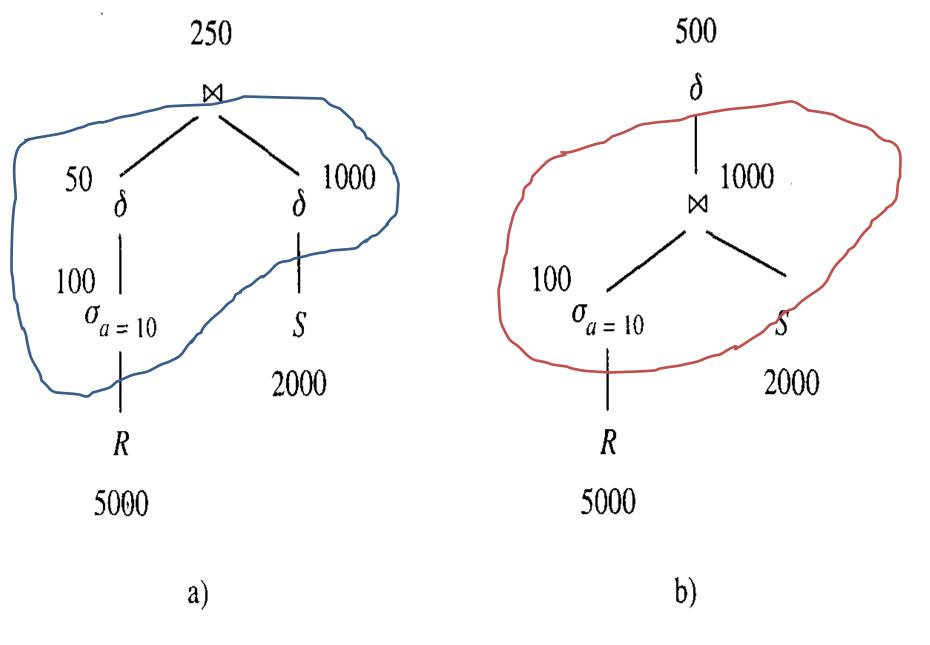
Példa költségek becslésére II.

Mi a terv végrehajtási költségének a becslése?

Példa költségek becslésére III.

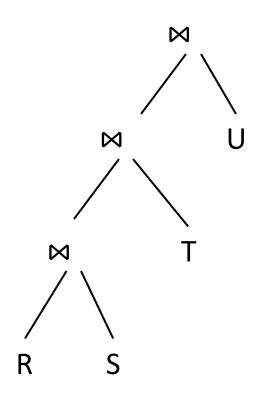

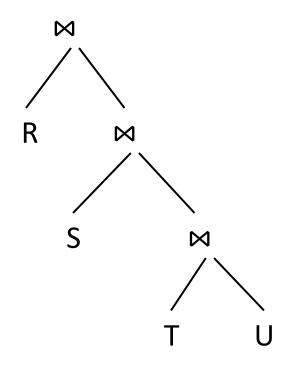
7.27. ábra. Két jelölt a legjobb logikai lekérdezéstervre

Összekapcsolások sorrendje

- Már két reláció összekapcsolásánál is sok esetben számít, hogy melyik reláció áll a baloldalon és melyik a jobbon.
- Egymenetes összekapcsolásnál feltételezzük, hogy a kisebbik relációt olvassuk be a memóriába teljesen.
- Beágyazott ciklusú összekapcsolásnál szintén a kisebbik reláció szerepel a baloldalon, ami külső ciklus relációja.
- Indexes összekapcsolás esetén pedig a jobb argumentum rendelkezik indexszel.

Összekapcsolási fák

bal-mély összekapcsolási fa

jobb-mély összekapcsolási fa

Miért a bal-mély összekapcsolási fák?

- Sok esetben csak (vagy majdnem csak) a bal-mély összekapcsolási fákat veszik figyelembe az összekapcsolások sorrendjének meghatározásánál.
- Egyrészt így nagyban csökken a lehetőségek száma.
- Másrészt a bal-mély fák jól együttműködnek a szokásos összekapcsolási algoritmusokkal: különösen az egymenetes és a beágyazott ciklusú összekapcsolásokkal.

Összekapcsolási sorrendek száma

•Jelölje T(n) az n relációhoz tartozó faformák számát. Ekkor:

$$T(1) = 1, T(n) = \sum_{i=1}^{n-1} T(i)T(n-i).$$

- T(2) = 1, T(3) = 2, T(4) = 5, T(5) = 14, T(6) = 42.
- •Azaz hat reláció összekapcsolásakor 42× 6! = 30240 lehetőséget kellene figyelembe venni. 6! A relációk összes lehetséges sorrendje
- A bal-mély fák esetén ezzel szemben csupán 6! = 720 lehetőség kínálkozik.

Egymenetes összekapcsolás bal-mély fa

- Tegyük fel, hogy R ⋈ S⋈ T ⋈ U-t szeretnénk kiszámítani, s ezt megtehetjük egymenetes összekapcsolásokkal.
- R ⋈ S kiszámításához R relációt kell a memóriában tartani, majd R⋈ S-et is. Tehát B(R) + B(R⋈ S) memóriapufferre van szükség.
- (R⋈ S) ⋈ T kiszámításánál az R által elfoglalt memóripufferekre már nincs szükség.
- Hasonlóképpen az U-val való összekapcsolás során az R⋈ S memóriapufferei szabadíthatók fel.
- Így a szükséges helymennyiség:
   B(R) + B(R⋈ S) illetve B(R⋈ S) + B((R⋈ S) ⋈ T).

Egymenetes összekapcsolás jobb-mély fa

- Itt elsőként az R relációt kell betölteni a központi memóriába, majd létre kell hozni az S ⋈ (T ⋈ U) relációt.
- Ehhez S-et szintén be kell olvasni a memóriába, T ⋈ U kiszámításánál pedig U-t.
- Összesen tehát B(R) + B(S) + B(T) helyre van szükség.
- Mivel sok esetben legalább az egyik reláció kisebb, mert tartalmaz egy szűrést, emiatt B(R) + B(S) + B(T) általában nagyobb, mint B(R) + B(R⋈ S) vagy
   B(R⋈ S) + B((R⋈ S) ⋈ T).
- Emiatt a bal-mély összekapcsolási fák használata általában előnyösebb ebben az esetben.

Beágyazott ciklusú összekapcsolás bal-mély fa

- Tegyük fel ismét, hogy R ⋈ S⋈ T ⋈ U-t szeretnénk kiszámítani.
   Ld.
- Tegyük fel még, hogy R, S, T, U tárolt relációk.
- Ekkor R ⋈ S⋈ T egy megfelelő darabját tartjuk a memóriába, majd a maradék területen U blokkjait vesszük sorra.
- U-t itt azonban nem kell előállítani, csupán be kell olvasni.
- R ⋈ S⋈ T ezen darabjának kiszámításához, R ⋈ S egy darabját kell előállítani, majd T blokkjait kell beolvasni, viszont T-t nem kell külön előállítani.
- Végül R ⋈ S szóban forgó darabjának előállításához R-nek egy megfelelő darabját kell beolvasni és S blokkjait kell végigolvasni.
- Összességében: köztes eredményt sosem kell eltárolni többszöri beolvasás céljából.

Beágyazott ciklusú összekapcsolás jobbmély fa

- Ezzel szemben jobb-mély fák esetén R egy megfelelő darabját olvassuk be a memóriába, majd meg kell konstruálnunk S⋈ T ⋈ U-t.
- Amikor R következő darabját olvassuk be, az iménti relációt újfent elő kell állítani.
- Stb.

Dinamikus programozás I.

- A dinamikus programozás mögött az az alapötlet áll, hogy kitöltünk egy táblázatot a részfeladatok megoldásának költségeiről úgy, hogy a költség mellett csak a megoldás kivitelezéséhez szükséges minimális információt őrizzük meg.
- R₁, ..., R_n összekapcsolása esetén ebben a táblázatban a következők szerepelnek az egyes R_{i1}, ..., R_{ik} részhalmazokhoz:
  - R_{i1} ⋈ ... ⋈ R_{ik} becsült mérete.
  - Az összekapcsoláshoz szükséges legkisebb költség. Először a legegyszerűbb becslést használjuk majd, azaz a köztes relációk mérete adja majd a költséget.
  - Az a kifejezés, ami ezt a legkisebb költséget adja.

Dinamikus programozás II.

- Egyetlen R reláció esetén a táblázat egy bejegyzése (1) R méretét, (2)0 költséget és (3) R-et "leíró relációs algebrai" kifejezést.
- {R_i, R_j} pár esetén a méretre a korábbi becslést használjuk. A költség (azaz közbülső relációk mérete) 0, baloldalon a kisebbik méretű reláció szerepel, a formula R_i, ⋈R_j.

max(V(R,Y),V(S,Y))

- Indukciós lépés {R₁, ..., R_k}:
  - bal-mély fák esetén vesszük azt a {R_{i1}, ..., R_{ik-1}} bejegyzést, amire a költség + méret érték a legkisebb. Legyen az ehhez tartozó kifejezés P. Ekkor az új bejegyzés P ⋈ R lesz, ahol R jelöli a kimaradt relációt. A költséget az {R_{i1}, ..., R_{ik-1}} bejegyzéshez tartozó költség + méret összeg adja. A méret a szokásos módon becsülhető.
  - Általános esetben P₁, P₂ kételemű partícióit vesszük {R₁, ..., R_k}-nek.
     Keressük azt a partíciót, amire P₁, P₂ költségeinek és méreteinek összege minimális.

Példa

R (A, B)	S (B, C)	T (C, D)	U (D, A)
V(R, A) = 100			V(U, A) = 50
V(R, B) = 200	V(S, B) = 100		
	V(S, C) = 500	V(T, C) = 20	
		V(T, D) = 50	V(U, D) = 1000

$$T(R) = T(S) = T(T) = T(U) = 1000$$

Első lépés

	{R}	{S}	{T}	{U}
méret	1000	1000	1000	1000
költség	0	0	0	0
kifejezés	R	S	Т	U

Második lépés

	{R, S}	{R, T}	{R, U}	{S, T}	{S, U}	{T, U}
méret	5000	1M	10000	2000	1M	1000
költség	0	0	0	0	0	0
kifejezés	R⋈S	R⋈T	R⋈U	S⋈T	S⋈U	T⋈U

Itt 1M 1 milliót jelöl.

Harmadik lépés

	{R, S, T}	{R, S, U}	{R, T, U}	{S, T, U}
méret	10000	50000	10000	2000
költség	2000	5000	1000	1000
kifejezés	(S⋈T)⋈R	(R⋈S)⋈U	(T⋈U)⋈R	(T⋈U)⋈S

Költség: a lehetséges közbülső relációk [az elsőként kiválasztott két reláció összekapcsolásának] a mérete.

Utolsó lépés

Csoportosítás	Költség
$((S \bowtie T) \bowtie R) \bowtie U$	12000
((R ⋈ S) ⋈ U) ⋈ T	55000
((T ⋈ U) ⋈ R) ⋈ S	11000
((T ⋈ U) ⋈ S) ⋈ T	3000
(T ⋈ U) ⋈ (R ⋈ S)	6000
(R ⋈ T) ⋈ (S ⋈ U)	2000000
(S ⋈ T) ⋈ (R ⋈ U)	12000

Pontosabb költségfüggvények

- Költségként eddig a közbülső relációk méretét használtuk, ez azonban sok esetben túlságosan durva becslést ad.
- Példa: R(A, B), S(B, C) összekapcsolása, ahol R egyetlen sorból áll.
- Ekkor R ⋈ S kiszámítása messze nem ugyanolyan költségű akkor, ha S B attribútumára létezik egy indexünk, vagy nem létezik.
- Az általunk alkalmazott költségbecslés azonban ezt a különbséget nem veszi figyelembe.

Mohó algoritmus

- Ha az összekapcsolandó relációk száma nagy, a dinamikus programozás túlságosan is lassúvá válhat (hiszen az algoritmus exponenciális lépésszámú).
- Ekkor mohó algoritmust használhatunk, ahol soha nem lépünk vissza, vagy vizsgáljuk felül az egyszer már meghozott döntéseket.
- Mohó algoritmus bal-mély fák esetén:
  - kezdjük azzal a relációpárra, amelyek összekapcsolásának a mérete a legkisebb.
  - Indukció: a még nem szereplő relációk közül keressük meg azt, amelyiket az aktuális fával összekapcsolva a legkisebb becsült méretű relációt kapjuk. Az új aktuális fa bal argumentuma a régi aktuális fa, jobb argumentuma pedig a kiválasztott reláció lesz.
- Az előző példa esetén hogyan működik ez az algoritmus?

Mérföldkő

Hol tartunk?

- Az eredeti lekérdezésből elkészítettük a logikai lekérdezéstervet.
- Ezt optimalizáltuk.
- Felsoroltunk több fizikai/logikai lekérdezéstervet, megbecsültük a költségüket és kiválasztottuk a legjobbnak ígérkezőt.
- Az asszociatív és kommutatív műveleteknek meghatároztuk egy végrehajtási sorrendjét.

Mi hiányzik még?

- Ha még nem tettük meg az egyes műveletekhez hozzá kell rendelni a műveletet megvalósító algoritmust.
- El kell dönteni, hogy a köztes eredményeket materializáljuk vagy futószalagosítjuk.

Második lépés

					(	
	{R, S}	{R, T}	{R, U}	{S, T}	{S, U}	{T, U}
méret	5000	1M	10000	2000	1M	1000
költség	0	0	0	0	0	0
kifejezés	R⋈S	R⋈T	R⋈U	S⋈T	S⋈U	T⋈U

Itt 1M 1 milliót jelöl.

Harmadik lépés

	{R, S, T}	{R, S, U}	{R, T, U}	{S, T, U}
méret	10000	50000	10000	2000
költség	2000	5000	1000	1000
kifejezés	(S⋈T)⋈R	(R⋈S)⋈U	(T⋈U)⋈R	(T⋈U)⋈S

Költség : a lehetséges közbülső relációk [az elsőként kiválasztott két reláció összekapcsolásának] a mérete.

Utolsó lépés

Csoportosítás	Költség	
((S ⋈ T) ⋈ R) ⋈ U	12000	
((R ⋈ S) ⋈ U) ⋈ T	55000	
$((T \bowtie U) \bowtie R) \bowtie S$	11000	
((T ⋈ U) ⋈ S) ⋈ T	3000	
(T ⋈ U) ⋈ (R ⋈ S)	6000	
(R ⋈ T) ⋈ (S ⋈ U)	2000000	
(S ⋈ T) ⋈ (R ⋈ U)	12000	

Kiválasztási eljárás megvalósítása

Az R(A, B, C) reláció fölött tekintsük a σ_{A=1 ∧ B=2 ∧ C<5} (R) kiválasztást, ahol T(R) = 5000, B(R) = 200, V(R, A) = 100, V(R, B) = 500. Tegyük fel még, hogy R nyalábolt, az A, B, C attribútumokra létezik index, ezek közül a C-hez tartozó nyalábolt.

Megvalósítás:

- 1. táblaolvasás és közben szűrés: 200 I/O művelet, B(R), R nyalábolt.
- Használjuk az A-ra vonatkozó indexet és indexet olvasó operátort, majd szűrjük az így kapott sorokat a további feltételek szerint. Mivel az index nem nyalábolt, ez T(R) / V(R, A) = 50 I/O művelet.
- 3. Ugyanez a B-re vonatkozó index esetében: T(R) / V(R, B) = 10 I/O művelet, nem nyalábolt index.
- Ugyanez a C-re vonatkozó index esetében: B(R) /3 = 67 I/O művelet, mivel itt az index nyalábolt.
- Az indexek olvasásának költségét itt nem számoltuk.

Az összekapcsolási eljárás megválasztása I.

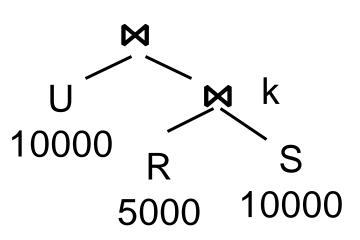
- Ha nem vagyunk biztosak abban, mennyi memória áll rendelkezésre és néhány fontos statisztikát sem ismerünk, néhány alapelv még mindig a rendelkezésünkre áll.
- Ha valamelyik reláció várhatóan befér a memóriába, egymenetes algoritmust alkalmazunk, ha tévedünk, legfeljebb a beágyazott ciklusú megvalósítást használjuk bízva abban, hogy a külső ciklust nem kell sokszor lefuttatni.
- Rendezésen alapuló összekapcsolás akkor jó választás, ha
  - egyik vagy mindkét argumentum már rendezett a megfelelő attribútumokat tekintve,
  - később következik egy csoportosítás vagy rendezés művelet az összekapcsoló attribútumokra,
  - több relációt kapcsolunk össze "ugyanazon" attribútum alapján:
     (S(A, B) ⋈ T(A, C)) ⋈ R(A, D).

Az összekapcsolási eljárás megválasztása II.

- Ha S(A, B) ⋈ T(A, C) esetén S várhatóan kicsi például, mert megelőzi egy S-re vonatkozó kiválasztás az összekapcsolást –, T pedig rendelkezik az A-ra vonatkozó indexszel, akkor az indexes összekapcsolást válasszuk.
- Ha többmenetes algoritmusra van szükség, nem áll rendelkezésünkre index az összekapcsoló attribútumokra, később nem tudjuk kihasználni az összekapcsoló attribútumok alapján való rendezettséget, akkor a tördeléses összekapcsolás általában a legjobb választás, hiszen itt a szükséges menetek száma csupán a kisebbik reláció méretétől függ.

Összekapcsolás futószalagosítása I.

 Az (R(w, x) ⋈ S(x, y)) ⋈ U(y, z) összekapcsolásokat szeretnénk megvalósítani, ahol a központi memória 101 pufferből áll, mindkét összekapcsolást tördelő algoritmussal valósítjuk meg. (k közbülső eredmény, által elfoglalt terület blokkban)

- R (kisebb) kosarai száma 100 korlátozzuk, így 50 blokkos kosarakra van szükség.
- R és S összekapcsolásához 51 puffer marad.(Második menet)
- Ha k < 50, R⋈S-t bent tartjuk a memóriában, a maradék puffer segítségével összekapcsoljuk U-val.
  - R⋈ S 49 blokkot foglal, és futószalagosítható, 1 blokk U-ra
- 4<u>5e+10e=55000</u> I/O művelet összesen.

3(B(R)+B(S)) összekapcso~~lás~~ tördeléssel

Összekapcsolás futószalagosítása II.

- Ha k > 49, de k < 5001, akkor R és S összekapcsolásának eredményét még mindig futószalagosíthatjuk. Az összekapcsolás során szabadon maradó 50 puffert arra használjuk, hogy az eredményt 50 kosárba tördeljük. A kosarakat a háttértárolón tároljuk.
- U-t is 50 kosárba tördeljük. R⋈ S Két menetes tördeléses összekapcsolás (51 kosár)
- Mivel R és S összekapcsoltjának kosarai legfeljebb 100 blokkosak, 51 kosárban (ha a hasító-függvény egyenletesen osztja szét az értékeket), így ezeket az U kosaraival egy menetben összekapcsolhatjuk.
- A műveletigény összesen: 45000 + 30000 + 2k = 75000 + 2k.
- Ha k > 5000, akkor a legjobb, ha R és S összekapcsoltját materializáljuk, azaz a háttértárolón ideiglenesen eltároljuk.
- A műveletigény ebben az esetben: 75000 + 4k.

Az ehhez a futószalagosított összekapcsoláshoz tartozó lemez I/O-műveletek száma:

- a) az U beolvasásához és sorainak kosarakba történő írásához: 20 000,
- b) az $R \bowtie S$ kétmenetes tördelő összekapcsolás végrehajtásához: 45 000.
- c) az $R \bowtie S$ kosarainak kiírásához: k.
- d) az $R \bowtie S$ és az U kosarainak beolvasásához a végső összekapcsolásban: $k+10\ 000$.

75 000+2k

K 49 → 50, egy menetesről kétmenetesre